

BYGGÐASTOFNUN

Dreifing sauðfjár á Íslandi

miðað við haustásetning 2016

Þróunarsvið Byggðastofnunar

Einar Örn Hreinsson og Sigurður Árnason

september 2017 – uppfærð í nóvember 2017

Inngangur

Á síðasta ári vann Byggðastofnun samantekt um dreifingu sauðfjár á Íslandi¹. Það var gert í framhaldi af nýjum búvörusamningum sem undirritaðir voru í febrúar 2016. Í samningnum var gert ráð fyrir sérstökum svæðisbundnum stuðningi í sauðfjárrækt og var Byggðastofnun falið að vinna tillögur þar að lútandi. Vegna þessa þurfti stofnunin að leggja í allnokkra greiningarvinnu sem snéri að staðsetningu, fjölda og stærð sauðfjárþúfa á landinu. Stofnunin leitaði upplýsinga hjá Landmælingum Íslands, Matvælastofnun, Þjóðskrá, Atvinnu- og nýsköpunarráðuneytinu og Landssambandi sauðfjárþúfa.

Þar sem skapalón að þessari vinnu var til staðar hjá stofnuninni og blikur eru á lofti varðandi framtíð sauðfjárþúfskapsins var ákveðið að kalla að nýju eftir gögnum frá Matvælastofnun og gera samanburð á haustásetningu ársins 2015 og 2016. Einnig þótti æskilegt að taka stöðuna eins og hún er þar sem að miklar breytingar á sauðfjárþúfskap gætu átt sér stað á næstu misserum.

Gögn um fjölda sauðfjár miðast við vetrarfóðraðar kindur samkvæmt haustskýrslum þúfa og frístundabúnaðar til Matvælastofnunar haustið 2016. Með fjölda vetrarfóðraðra kindu er hér átt við samtölu áa, hrúta, sauða, lambhrúta, geldinga og lambgimbra.

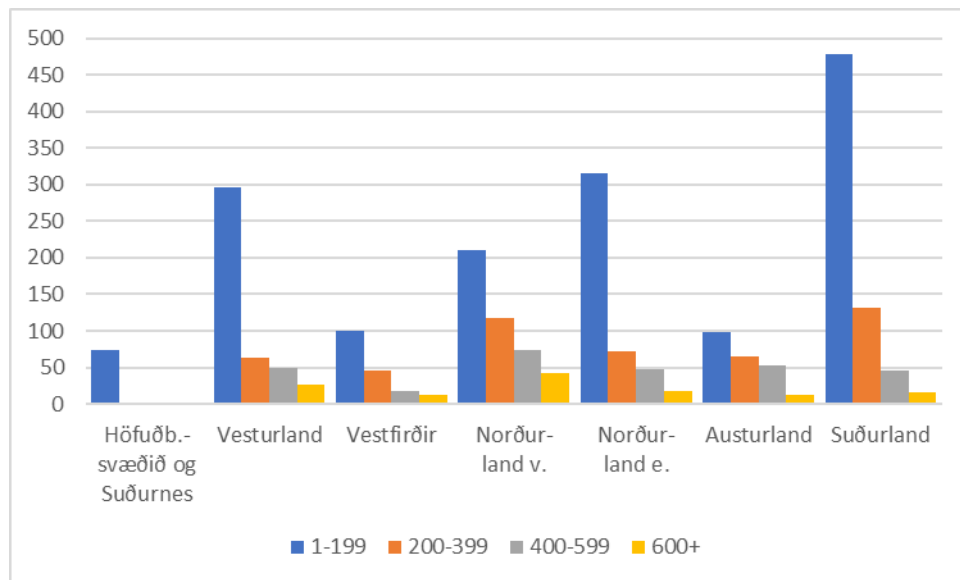
Fjöldi sauðfjárþúfa voru 2.481 og hafði fækkað um 17 frá fyrra ári. Sauðfé fjölgaði hins vegar lítillega á milli ára. Fjöldi ásettra kindu voru 475.949 en voru 470.678 haustið 2015. Fjölgunin nemur tæplega 5.300 kindum eða 1,1%.

¹ https://www.byggdastofnun.is/static/files/Byggdabrunnur/dreifing_saudfjarbua.pdf

Dreifing sauðfjábúa eftir stærð og landshlutum

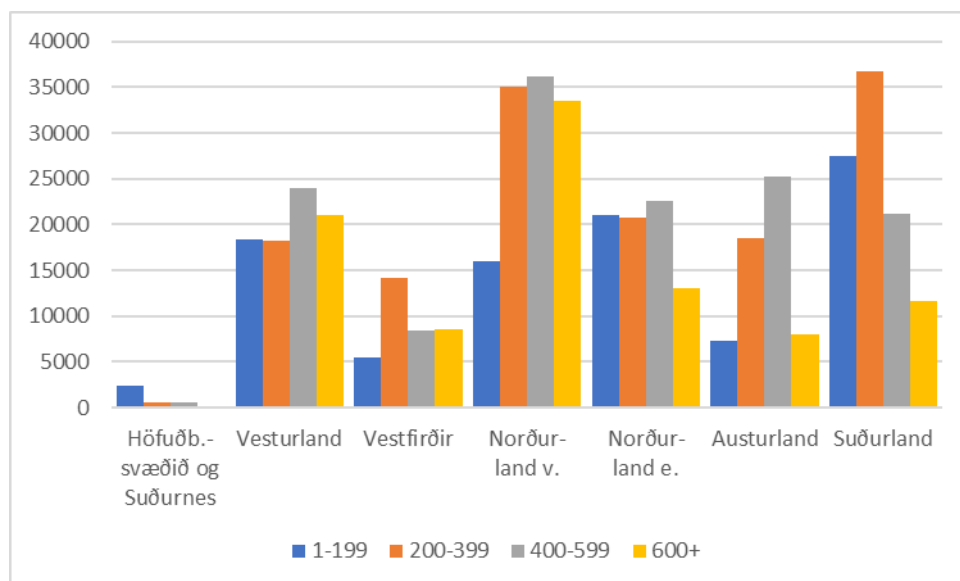
Af 2.481 sauðfjábúum í landinu síðast liðið haust voru 125 bú með 600 kindur eða fleiri eða 5,0% búanna. Flest þeirra voru á Norðurlandi vestra eða 42 og næst flest á Vesturlandi 26. Samtals voru 285 bú með 400-599 kindur eða 11,5%. Flest þeirra voru einnig á Norðurlandi vestra eða 73. Þar á eftir komu Austurland með 52 bú, Vesturland með 49, Norðurland eystra með 47 og Suðurland með 45. Samtals voru 496 bú með 200-399 kindur eða 20,0% en langflest voru búin með 199 eða færri kindur eða 1.575 sem eru 63,5% búanna.

Mynd 1. Fjöldi sauðfjábúa eftir landshlutum og stærð búa.

Heildarfjöldi sauðfjár síðast liðið haust var tæplega 476 þúsund. Þegar horft er til fjölda sauðfjár eftir stærð búa kemur í ljós að 20,1% allra kinda er á búum sem eru með 600 kindur eða fleiri og 29,0% eru á búum sem eru með 400-599 kindur. Samtals er því rétt tæpur helmingur kinda á búum sem eru með 400 fjár eða fleiri. Rúm 30% voru á búum með 200-399 kindur og rúm 20% á búum með færri en 200 kindur.

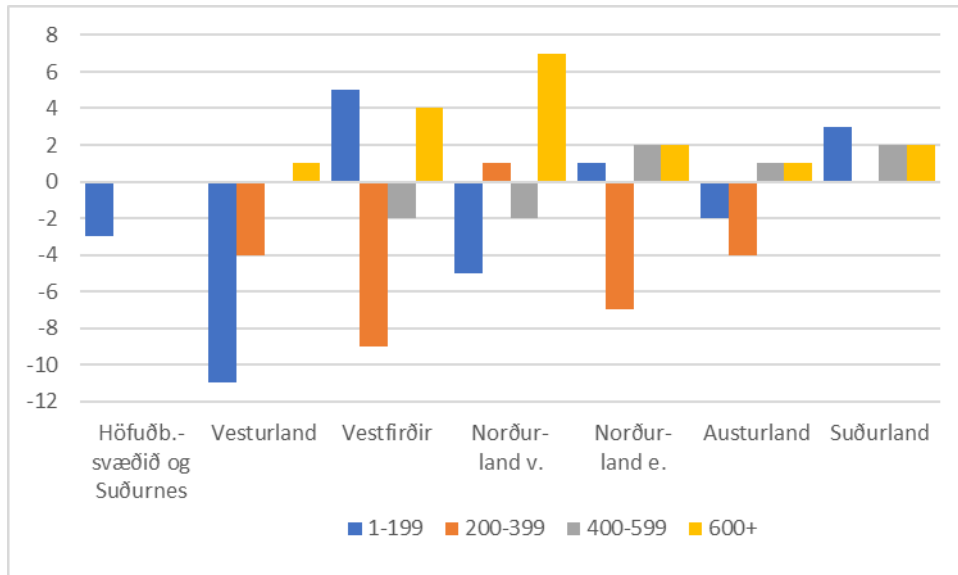
Mynd 2. Fjöldi sauðfjár eftir landshlutum og stærð búa

Breytingar á haustásetningi milli ára 2015 og 2016

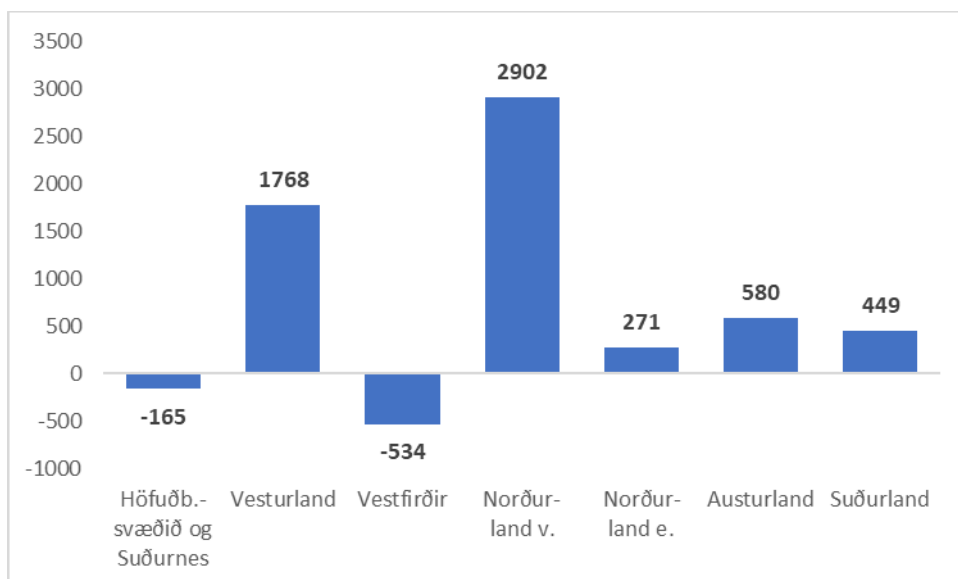
Samkvæmt tölum Matvælastofnunar fækkaði sauðfjárbúum um 17 á milli ára eða um 0,7%. Búum með færri en 200 kindur fækkaði um 12 og búum með 200-399 kindum um 23. Búum með fleiri en 600 kindur fjölgaði hins vegar um 17 og búum með 400-599 kindur fjölgaði um 1. Mest fækkaði búum á Vesturlandi um 14. Búum fjölgaði á Suðurlandi, um sjö og á Norðurlandi vestra, um eitt, milli ára.

Mynd 3. Breyting á fjölda sauðfjárbúa eftir landshlutum og stærð búa

Samtals fjölgaði kindum um 5.271 á milli ára eða 1,12%. Um óverulegar breytingar var því að ræða á heildarfjölda sauðfjár. Utan suðvesturhornins, þar sem fé er tiltölulega fátt, fjölgaði mest á Norðurlandi vestra um 2,5% og á Vesturlandi um 2,2%. Fækkun varð á Vestfjörðum um 1,4%. Eftir sveitarfélögum var mest fjölgun í Dalabyggð, Húnaþingi vestra og Húnavatnshreppi, um á annað þúsund kindur í hverju sveitarfélagi. Langmesta fækkunin varð í Árneshreppi þar sem kindum fækkaði um ríflega 900 eða ríflega þriðjung. Næst mesta fækkunin varð í Mýrdalshreppi um tæplega 600 kindur eða 11,5%.

Mynd 4. Breyting á fjölda sauðfjár eftir landshlutum

Tölur og kort

Tafla 1. Fjöldi sauðfjárbúa eftir stærð búa og sveitarfélögum haustið 2016.

Sveitarfélag	1 - 199	200- 399	400- 599	600+	Samtals
Reykjavíkurborg	15	0	0	0	15
Kópavogsbær	2	0	0	0	2
Seltjarnarneskaupstaður	0	0	0	0	0
Garðabær	5	0	0	0	5
Hafnarfjarðarkaupstaður	2	0	0	0	2
Mosfellsbær	4	0	0	0	4
Kjósarhreppur	17	2	1	0	20
Reykjanesbær	4	0	0	0	4
Grindavíkurbær	15	0	0	0	15
Sandgerðisbær	3	0	0	0	3
Sveitarfélagið Garður	4	0	0	0	4
Sveitarfélagið Vogar	3	0	0	0	3
Akraneskaupstaður	10	0	0	0	10
Skorradalshreppur	3	3	0	0	6
Hvalfjarðarsveit	31	4	5	2	42
Borgarbyggð	124	32	20	8	184
Grundarfjarðarbær	15	2	0	0	17
Helgafellssveit	12	1	1	0	14
Stykkishólmsbær	22	0	0	0	22
Eyja- og Miklaholtshreppur	9	1	2	0	12
Snæfellsbær	30	4	2	0	36
Dalabyggð	41	16	19	16	92
Bolungarvíkurkaupstaður	17	1	0	0	18
Ísafjarðarbær	27	7	2	4	40
Reykhólahreppur	11	8	8	3	30
Tálknafjarðarhreppur	4	0	0	0	4
Vesturbyggð	13	5	1	3	22
Súðavíkurhreppur	10	4	0	0	14
Árneshreppur	3	4	1	0	8
Kaldrananeshreppur	3	2	1	0	6
Strandabyggð	12	15	5	2	34
Sveitarfélagið Skagafjörður	112	47	17	7	183
Húnaþing vestra	33	31	31	14	109
Blönduósbær	7	6	1	1	15
Sveitarfélagið Skagatrönd	2	0	0	0	2
Skagabyggð	9	8	3	2	22
Húnavatnshreppur	31	22	17	14	84
Akrahreppur	17	3	4	4	28
Akureyrarkaupstaður	9	0	0	0	9
Norðurþing	26	9	14	8	57
Fjallabyggð	27	2	0	0	29
Dalvíkurbyggð	29	6	1	0	36
Eyjafjarðarsveit	57	6	1	1	65
Hörgársveit	49	8	4	0	61
Svalbarðsstrandarhreppur	9	0	0	0	9
Grýtubakkahreppur	4	1	5	1	11
Skútustaðahreppur	23	6	1	0	30
Tjörneshreppur	7	2	1	0	10
Þingeyjarsveit	64	27	8	2	101

Svalbarðshreppur	4	3	7	4	18
Langanesbyggð	7	2	5	2	16
Seyðisfjarðarkaupstaður	3	1	1	0	5
Fjarðabyggð	19	7	4	0	30
Vopnafjarðarhreppur	14	7	8	0	29
Fljótsdalshreppur	1	5	8	0	14
Borgarfjarðarhreppur	7	3	3	0	13
Breiðdalshreppur	5	5	2	2	14
Djúpavogshreppur	11	4	5	2	22
Fljótsdalshérað	39	33	21	8	101
Sveitarfélagið Hornafjörður	34	16	15	5	70
Vestmannaeyjabær	12	0	0	0	12
Sveitarfélagið Árborg	39	0	0	0	39
Mýrdalshreppur	25	7	0	1	33
Skafthreppur	21	25	12	2	60
Ásahreppur	22	4	0	1	27
Rangárþing eystra	102	22	4	2	130
Rangárþing ytra	70	19	6	1	96
Hrunamannahreppur	19	8	2	0	29
Hveragerðisbær	0	0	0	0	0
Sveitarfélagið Ölfus	22	3	0	0	25
Grímsnes- og Grafningshreppur	8	9	0	0	17
Skeiða- og Gnúpverjahreppur	34	7	2	0	43
Bláskógabyggð	24	8	2	3	37
Flóahreppur	47	3	2	0	52
Samtals	1.575	496	285	125	2.481

Tafla 2. Fjöldi sauðfjár eftir stærð bóa og sveitarfélögum haustið 2016.

Sveitarfélag	1 - 199	200- 399	400- 599	600+	Samtals
Reykjavíkurborg	305	0	0	0	305
Kópavogsbær	24	0	0	0	24
Seltjarnarneskaupstaður	0	0	0	0	0
Garðabær	70	0	0	0	70
Hafnarfjarðarkaupstaður	20	0	0	0	20
Mosfellsbær	202	0	0	0	202
Kjósarhreppur	1.001	530	527	0	2.058
Reykjanesbær	92	0	0	0	92
Grindavíkurbær	439	0	0	0	439
Sandgerðisbær	69	0	0	0	69
Sveitarfélagið Garður	97	0	0	0	97
Sveitarfélagið Vogar	104	0	0	0	104
Akraneskaupstaður	257	0	0	0	257
Skorradalshreppur	215	710	0	0	925
Hvalfjarðarsveit	1.721	1.345	2.195	1.445	6.706
Borgarbyggð	9.394	9.349	9.771	5.944	34.458
Grundarfjarðarbær	882	495	0	0	1.377
Helgafellssveit	740	398	503	0	1.641
Stykkishólmsbær	755	0	0	0	755
Eyja- og Miklaholtshreppur	729	313	1.070	0	2.112
Snæfellsbær	1.159	1.094	993	0	3.246
Dalabyggð	2.563	4.564	9.443	13.579	30.149
Bolungarvíkurkaupstaður	604	258	0	0	862

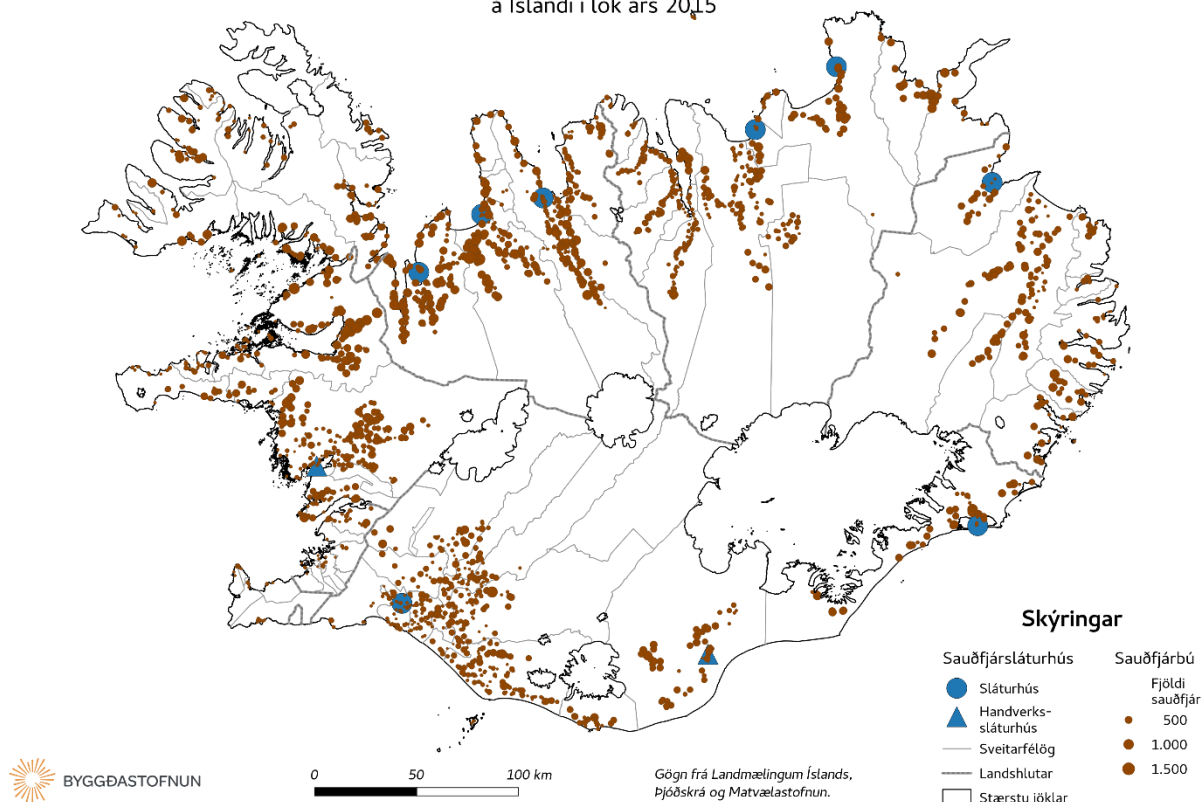
Ísafjarðarbær	1.545	2.278	1.063	2.749	7.635
Reykholahreppur	721	2.392	3.724	2.067	8.904
Tálknafjarðarhreppur	116	0	0	0	116
Vesturbyggð	702	1.390	433	2.468	4.993
Súðavíkurhreppur	580	1.182	0	0	1.762
Árneshreppur	236	1.035	437	0	1.708
Kaldrananeshreppur	123	544	417	0	1.084
Strandabyggð	879	5.122	2.365	1.241	9.607
Sveitarfélagið Skagafjörður	8.087	13.645	7.874	5.115	34.721
Húnaþing vestra	2.945	9.134	15.864	10.978	38.921
Blönduós bær	253	1.813	557	695	3.318
Sveitarfélagið Skagaströnd	96	0	0	0	96
Skagabyggð	748	2.554	1.494	1.549	6.345
Húnavatnshreppur	2.477	6.947	8.445	12.130	29.999
Akrahreppur	1.327	1.021	1.929	3.010	7.287
Akureyrarkaupstaður	230	0	0	0	230
Norðurþing	1.291	2.826	6.780	5.485	16.382
Fjallabyggð	693	467	0	0	1.160
Dalvíkurbyggð	2.508	1.688	426	0	4.622
Eyjaþingarsveit	3.322	1.501	555	764	6.142
Hörgársveit	3.269	2.306	1.976	0	7.551
Svalbarðsstrandarhreppur	705	0	0	0	705
Grýtubakkahreppur	154	283	2.605	818	3.860
Skútustaðahreppur	2.021	1.762	545	0	4.328
Tjörneshreppur	698	744	449	0	1.891
Þingeyjarsveit	5.425	7.611	3.609	1.307	17.952
Svalbarðshreppur	349	836	3.257	3.065	7.507
Langanesbyggð	367	735	2.401	1.628	5.131
Seyðisfjarðarkaupstaður	240	347	467	0	1.054
Fjarðabyggð	917	1.789	2.042	0	4.748
Vopnafjarðarhreppur	1.055	1.752	3.676	0	6.483
Fljótsdalshreppur	49	1.488	3.928	0	5.465
Borgarfjarðarhreppur	583	1.088	1.369	0	3.040
Breiðdalshreppur	750	1.534	903	1.624	4.811
Djúpavogshreppur	658	1.046	2.552	1.224	5.480
Fljótsdalshérað	2.991	9.507	10.312	5.135	27.945
Sveitarfélagið Hornafjörður	1.383	4.814	7.467	4.233	17.897
Vestmannaeyjabær	474	0	0	0	474
Sveitarfélagið Árborg	1.608	0	0	0	1.608
Mýrdalshreppur	1.586	2.170	0	659	4.415
Skaftárhreppur	2.062	7.351	5.716	1.548	16.677
Ásahreppur	869	1.322	0	616	2.807
Rangárþing eystra	6.702	5.783	1.837	1.433	15.755
Rangárþing ytra	4.277	4.990	2.526	1.132	12.925
Hrunamannahreppur	953	2.164	864	0	3.981
Hveragerðisbær	0	0	0	0	0
Sveitarfélagið Ölfus	924	797	0	0	1.721
Grímsnes- og Grafningshreppur	265	2.569	0	0	2.834
Skeiða- og Gnúpverjahreppur	2.218	1.797	915	0	4.930
Bláskógabyggð	1.462	2.261	953	1.957	6.633
Flóahreppur	2.697	774	870	0	4.341
Samtals	98.032	144.215	138.104	95.598	475.949

Tafla 3. Breyting á fjölda sauðfjár 2015-2016 eftir sveitarfélögum

Sveitarfélag	fjöldi	%	Sveitarfélag	fjöldi	%
Reykjavíkurborg	-10	-3,2%	Akureyrarkaupstaður	-33	-12,5%
Kópavogsbær	-51	-68,0%	Norðurþing	-227	-1,4%
Garðabær	7	11,1%	Fjallabyggð	26	2,3%
Hafnarfjarðarkaupstaður	11	122,2%	Dalvíkurbyggð	107	2,4%
Mosfellsbær	-27	-11,8%	Eyjafjarðarsveit	90	1,5%
Kjósarhreppur	-51	-2,4%	Hörgársveit	197	2,7%
Grindavíkurbær	-99	-18,4%	Svalbarðsstrandarhreppur	59	9,1%
Sandgerðisbær	2	3,0%	Grýtubakkahreppur	-11	-0,3%
Sveitarfélagið Garður	-4	-4,0%	Skútustaðahreppur	-138	-3,1%
Sveitarfélagið Vogar	57	121,3%	Tjörneshreppur	41	2,2%
Akraneskaupstaður	-2	-0,8%	Þingeyjarsveit	154	0,9%
Skorradalshreppur	69	8,1%	Svalbarðshreppur	-29	-0,4%
Hvalfjarðarsveit	116	1,8%	Langesbyggð	35	0,7%
Borgarbyggð	356	1,0%	Seyðisfjarðarkaupstaður	10	1,0%
Grundarfjarðarbær	-210	-13,2%	Fjarðabyggð	86	1,8%
Helgafellssveit	59	3,7%	Vopnafjarðarhreppur	-247	-3,7%
Stykkishólmsbær	73	10,7%	Fljótsdalshreppur	-2	0,0%
Eyja- og Miklaholtshreppur	-28	-1,3%	Borgarfjarðarhreppur	-86	-2,8%
Snæfellsbær	201	6,6%	Breiðdalshreppur	358	8,0%
Dalabyggð	1.134	3,9%	Djúpavogshreppur	368	7,2%
Bolungarvíkurkaupstaður	-14	-1,6%	Fljótsdalshérað	93	0,3%
Ísafjarðarbær	299	4,1%	Sveitarfélagið Hornafjörður	732	4,3%
Reykholahreppur	-109	-1,2%	Vestmannaeyjabær	207	77,5%
Tálknafjarðarhreppur	17	17,2%	Sveitarfélagið Árborg	102	6,8%
Vesturbyggð	-107	-2,1%	Mýrdalshreppur	-575	-11,5%
Súðavíkurhreppur	219	14,2%	Skaftárhreppur	213	1,3%
Árneshreppur	-910	-34,8%	Ásahreppur	180	6,9%
Kaldrananeshreppur	-218	-16,7%	Rangárþing eystra	-155	-1,0%
Strandabyggð	289	3,1%	Rangárþing ytra	127	1,0%
Sveitarfélagið Skagafjörður	98	0,3%	Hrunamannahreppur	-239	-5,7%
Húnaþing vestra	1.205	3,2%	Hveragerðisbær	-32	100,0%
Blönduósbær	-20	-0,6%	Sveitarfélagið Ölfus	-8	-0,5%
Sveitarfélagið Skagatrönd	-6	-5,9%	Grímsnes- og Grafningshreppur	-280	-9,0%
Skagabyggð	64	1,0%	Skeiða- og Gnúpverjahreppur	101	2,1%
Húnavatnshreppur	1.454	5,1%	Bláskógabyggð	286	4,5%
Akrahreppur	107	1,5%	Flóahreppur	-210	-4,6%
			Samtals	5.271	1,1%

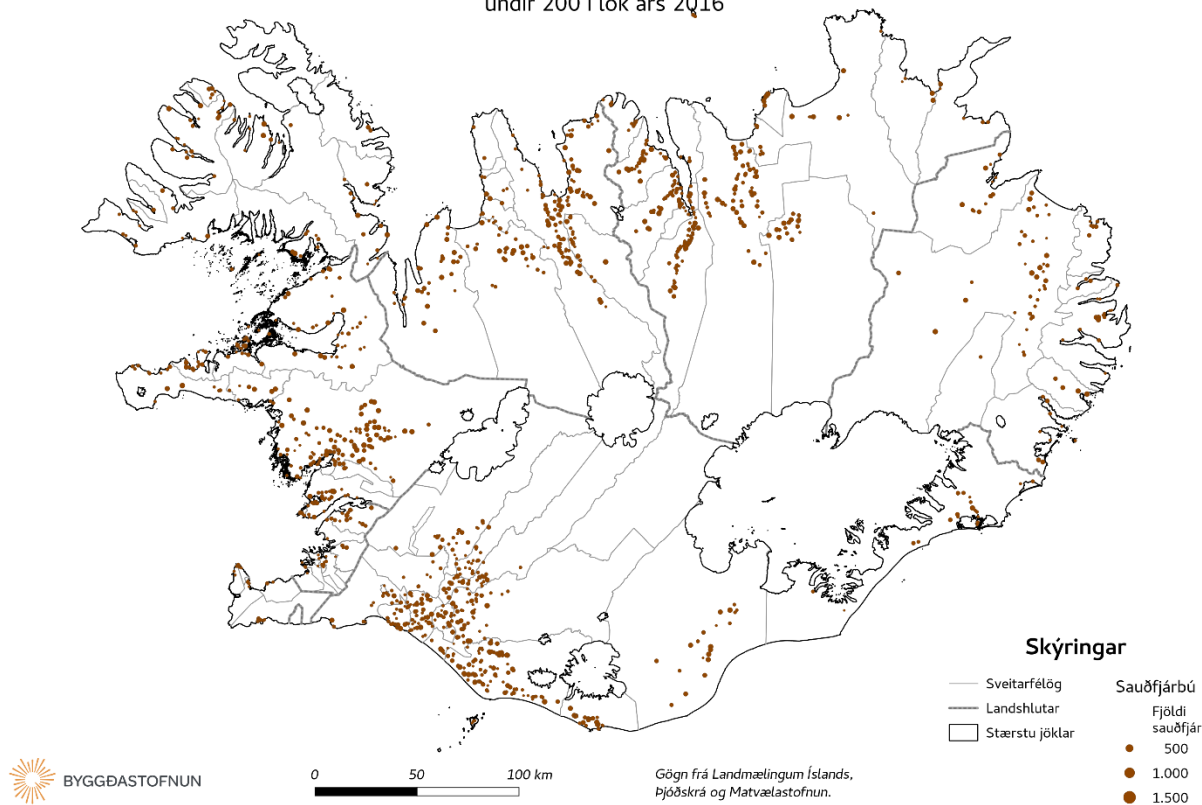
Mynd 5.²

Sauðfjársláturhús og sauðfjorbú á Íslandi í lok árs 2015

Mynd 6.

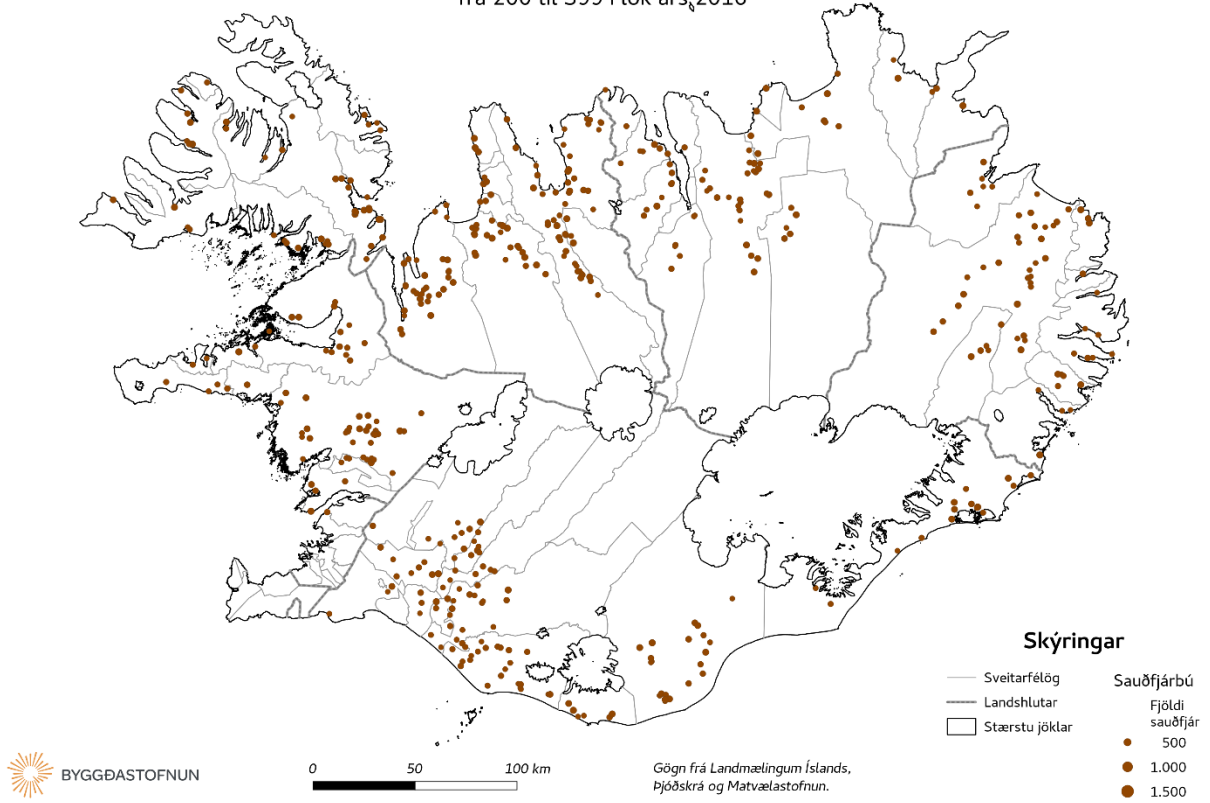
Sauðfjorbú á Íslandi með fjölda sauðfjár undir 200 í lok árs 2016

² Auk þeirra sauðfjársláturhúsa sem merkt eru inn á mynd nr.5 er eitt óvirkt leyfi til sauðfjárslátrunar frá Matvælastofnun hjá Norðlenska á Akureyri.

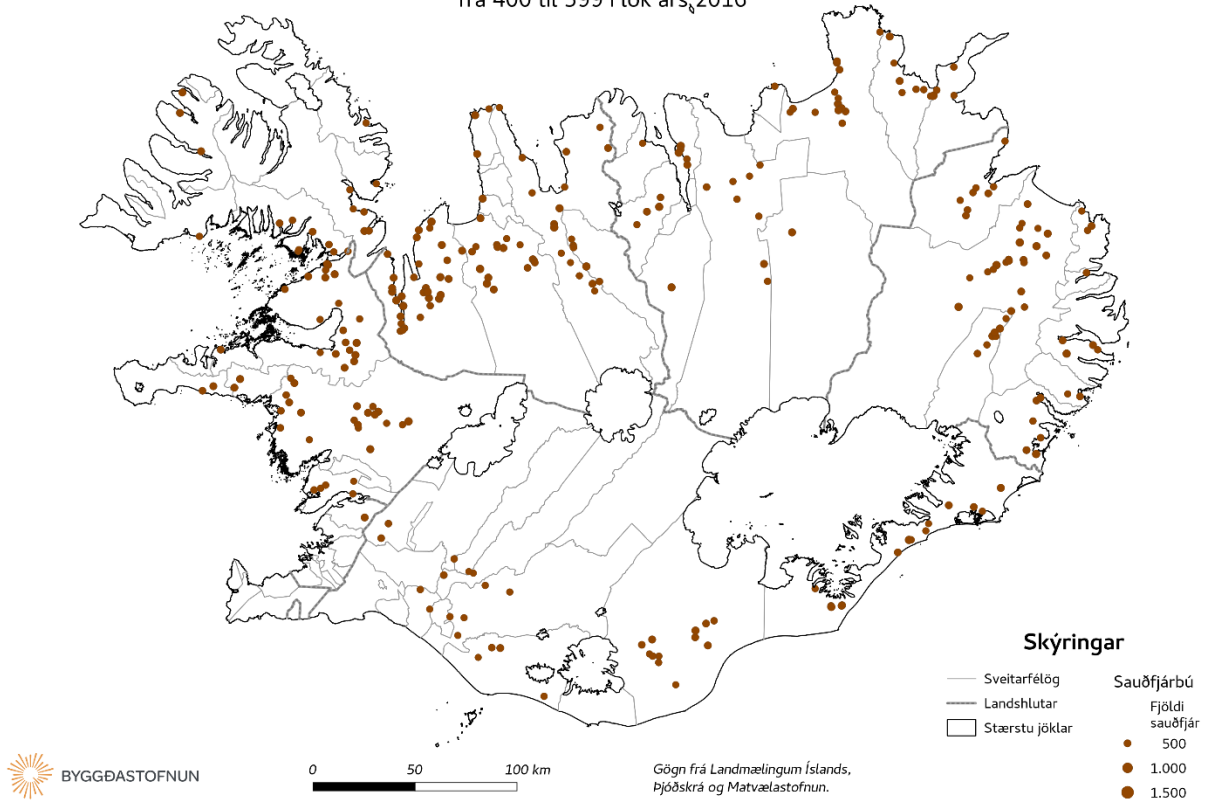
Mynd 7.

Sauðfjorbú á Íslandi með fjölda sauðfjár
frá 200 til 399 í lok árs 2016

Mynd 8.

Sauðfjorbú á Íslandi með fjölda sauðfjár
frá 400 til 599 í lok árs 2016

Mynd 9.

Sauðfjárnú á Íslandi með fjölda sauðfjár
frá 600 og yfir í lok árs 2016

